

El contingut de l'enunciat és el de “parlar molt i sense substància, pel sol gust de parlar, fora de propòsit” (*DIEC*), desviable eventualment a una connotació de ‘murmurar’, ‘xafardejar’, etc. present a voltes en el mapa 1294, i dels quals donarem compte àmpliament més endavant. Atès, però, que la primera resposta és *xerrar*, d’origen expressiu, a tot el domini, aquest lexema ens permet estudiar la distribució de l’africada i fricativa inicial ([tʃ]-/[ʃ]-; cf. *PALDC*, VII, mapa 963), així com la diferenciació vocàlica de [a]/[ə], amb els primers resultats ([tʃ], [a]) de caràcter més conservador enfront dels segons ([ʃ], [ə]), d’evolució més tardana. Var.: *fer petar la xerrada* 11, 13. Trets dels punts 106, 108, 115, 131, 181, que han igualat *xerrar* amb *parlar*, la resta del domini atribueix a *xerrar* un valor despectiu, precisat de diverses maneres pels parlants: “paraula de mal gust” 27, “sempre diu mentides i no para” 40, “parlar endebades dient coses de poca importància” 41, “és una paraula mal dita; només xerren els borratxos” 42; “de coses fútils” 51, “lleugerament despectiu” 59, “més vulgar [que *parlar* o *enraonar*]” 64, “despreciatiu” 121, “despectiu” 128, 153, “xarren los borratxos” 97, “xerradissa de les dones” 3, “xerra més que un sac d’anous” 36.

Segueix la nòmina de mots que completen la resposta *xerrar*, amb caràcter secundari, i impuls expressiu, d’acord amb la idea de: 1) ‘imitació de l’acció de parlar en veu baixa murmurant’: *caqueter* 7, intensiu de *caquetar*, pres de l’oc.; alg. *xatxarar* 85, pres del logudorès i sassarès *ciaciarà/ciaciarare* (var. *fer la xàtxara* 85 ← logudorès i sassarès *ciaciara*); *xalatejar* 76, var. de *xarratejar* encrueat amb *xalat* ‘tocat del cap’, i modificat en *xarlatejar* 145 per influència de *xarlatan*; 2) ‘murmurar’: *murmurar* 80, del llat. *MURMURARE* (en llat. també d’origen onomatopèic), amb les var. *murmular* 80, amb dissimilació de bategants, com *marmular* 73, 75, que, a més, ha centralitzat la vocal [u] (cf. Veny, 1999 c); *bugaderretjar* 77, der. de *bugadera* ‘dona xerraire’ pel fet del parlar entre les dones que coincidien a l’hora de *fer bugada*, amb africació del suf. *-ejar* > *-etjar* i amb vibrant per major expressivitat; *criticar* 113, format sobre *CRITĬCUS*, des de ‘fer notar, censurar els defectes, conducta, etc. d’algú’ (cf. *escantar* ‘criticar’ 83); 3) ‘difondre socialment, revelant eventualment coses secretes’: *publicar* 174 (← *PUBLĬCĀRE* ‘fer públic, fer conèixer a tothom’); *escampar* ‘divulgar, estendre’ (s. xv) 175, der. de *camp* (< *CAMPUS*), des de ‘estendre pel camp’, amb el probable der. *escambellar* 38, var. de **escampellar*; *esbombar*

‘estendre una notícia’ 24, format sobre l’arrel onomatopèica *BOMB-* del soroll d’una cosa que es llança violentament; *esclafollar* 142, der. de *clofolla* ‘clova’, des de separar la clovella de les ametlles; *boçar* 176, der. de *boç* (< **BŪCCĒUS* ‘propri de la boca’, der. de *BŪCCA* ‘boca’), “descubrir lo que estava secreto” (Escrig, 1851), des de ‘sobreeixir, vessar’ i ‘vomitar’; *soplar* 177 (← cast.); 4) ‘parlar molt, amb excés, especialment de coses fútils’: *garlar* 54-56, 67 (doc. des del s. xv), del llat. tardà *GARRŪLARE* ‘xerrar’ (cf. *GARRULUS* aplicat als ocells que piulen, xerrotegen, i als xerraires); *par[u]lejar* 103, der. d’un manlleu a l’it. *parola* ‘verbositat’, segons *DCVB* i *DECat*, però, atès que “l’accezione non sembra essere attestata in italiano” (Gomez Gane, 2012: 121), pensem que es tractaria més aviat d’una var del cat. *paraulejar*, amb monoftongació del diftong [əw] > [u] com en *rautija* > *rutija* (Veny, 2013 b); *fer desficiàcies* ‘despropòsits’ 174, manlleu semiculte al llat. *EFFICACIA* ‘eficiència’, pron. **esficàcia*, amb el prefix assimilat a *des-*, interpretat negativament, “com si diguéssim ‘des-eficàcia’”, i convertit en nom masculí “per influència del nostre *desfici*” (*DECat*), on és considerat “mot estrictament valencià”, doc. des d’Escrig, 1851 (per a exemplificació, veg. Martí Mestre, 2011); *amotinar* 174, potser alteració de **amotiuar*, format sobre *motiu* ‘malnom’, des de ‘motejar, aplicar noms despectius’ amb influència de *motí*.

El llat., per a *xerrar*, tenia els verbs *blatire/blatate*, *garrire* i *garrulare*, tots d’origen expressiu, dels quals només el darrer ha deixat descendents, *garlar* (ant. *garrular*).

A part la constel·lació de mots complementaris expressius, connotats, aproximativament semànticament, el tipus “xerrar” és pràcticament universal en català i formalment presenta una articulació en cat. occ., amb l’africada i la vocal [a] ([tʃa]rrar) enfront de la del cat. or., inclòs el bal., amb una fricativa i la vocal neutra ([ʃə]rrar), articulació i divisió macrodialectal entre cat. or. i cat. occ. que es repeteix en casos com *xinxà/txintxa*, *jonc/junc*, *homes/hòmens*, *podreix/podrix*, etc. (Veny, 2015 a i 2017 b: 33-57).

Com a mots o var. fonètiques o morfològiques d’interès, sense relació amb l’enunciat, notem *l’orga* 18, expressió eufemística per ‘hòstia’; *quantradir* ‘contradir’ 74; *enrogallar* 111; *palaura* ‘paraula’ 142, 144, 190; *disen* ‘diuen’ 87; *es dive* ‘es deia’ 90.

Són mots normatius *xerrar*, *garlar* des del *DOrt*, 1917; *xarrar*, des del *DIEC*₁, 1995.